

Дисципліна «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Викладач: Ткаченко Галина Михайлівна

Тема 1.1. Вступ. Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Охорона праці це – система правових, соціально-екологічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів та засобів спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людей в процесі трудової діяльності.

Виробнича санітарія – це система організаційних гігієнічних, санітарно-технічних заходів та засобів, що запобігають вплив шкідливих виробничих факторів на працівників.

Промислова безпека – це безпека від аварій на виробничих об'єктах та наслідків цих аварій.

Небезпечний (виробничий фактор) – це такий фактор вплив якого на людину призводить до травм, гострих отруень, різкого погіршення здоров'я або смерті.

Шкідливий (виробничий фактор) – це такий фактор вплив якого на працівника при певних умовах може призвести до захворювання зниження працездатності, негативного впливу на здоров'я нащадків.

Небезпечні та шкідливі фактори ділять на 4 групи:

1. Фізичні, до них відносять рухомі деталі машин, механізмів, ураження струмом, різними видами опроміньєнь, дію вібрації, шумом і так далі.
2. Хімічні – це хімічні речовини, які за характером дії на організм людини бувають: токсичні, подразнюючі, канцерогенні, мутагенні.
3. Біологічні, до них відносять патогенні організми.
4. Психа-фізичних, до них відносять фізичні (статичні і динамічні) та нервово-психічні (розумове перевантаження, монотонність праці)

Закріплення головного

Чи засвоїли Ви основні поняття?

1. Дайте визначення охорони праці й техніки безпеки.
2. Які основні терміни і визначення прийняті в охороні праці?

Перелік термінів для заучування:

Охорона праці, шкідливий фактор, небезпечний фактор, безпека, небезпека.

Література:

Гандзюк М.П. Основи охорони праці. –К.: Каравелла. 2004. – 407 с. (с.12-22)

Тема 1.2. Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Вивчаючи тему необхідно відмітити, що державна політика щодо охорони праці виходить з конституційного права кожного громадянина на належні безпечні і здорові умови праці та пріоритети життя і здоров'я працівника по відношенню до результатів виробничої діяльності. В реалізації цієї політики значну роль має відігравати постійне поліпшення умов і безпеки праці, зменшення рівнів травматизму та професійної захворюваності.

Нормативно-технічна документація визначає вимоги до захисту працюючих від дії небезпечних та шкідливих факторів, виробничого обладнання, приміщень, технологічних процесів і т.д.

1) Законодавство України про охорону праці.

Законодавство про охорону праці ґрунтується на положення які базуються на Конституції України це:

- право на працю (ст. 43)
- право на відпочинок (ст. 45)
- право на соціальний захист (ст. 46)

До основних законів України в галузі охорони праці відносять:

1. Закон України (Про охорону праці) прийнятий Верховною Радою в 1992 р., та доповнений в 2002 р.

Цей закон визначає основні положення, що до прав громадян, про охорону їх життя здоров'я в процесі трудової діяльності. Регулює відносини за участю відповідних державних органів, між власником підприємство, та працівником з питань безпеки, та гігієни праці, встановлює єдиний порядок в Україні організації і охорони праці.

2. Кодекс Законів про Працю в Україні, регулює відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, якості роботи, зміцненню трудової дисципліни. Крім основних законодавчих актів правові відносини з ОП регулюють підзаконними нормативними актами - це укази і розпорядження президента, рішення уряду, нормативні акти міністерств і так далі.

Спеціальними законодавчими актами є галузеві та міжгалузеві акти охорони праці (санітарні норми, будівельні норми). Важливими актами ОП є міжнародні договори та угоди до яких приєдналась Україна.

Всі законодавчі документи діляться на 4 групи:

1. Включає документи який користуються при проектуванні виробничих підприємств, об'єктів, знарядь праці.
2. Включає документи, що забезпечують безпеку праці.
3. Це норми, що регламентують видачу працівникам спецодягу, взуття, харчування, індивідуальних засобів захисту.
4. Норми якими користуються органи державного нагляду та громадянського контролю.

В Законі України про ОП велика роль відведена трудовому колективу у вирішенні питань ОП.

Колективний договір, угода укладається профспілковими комітетами від імені трудового колективу з роботодавцем, проект договору обговорюється на загальних зборах і приймається більшістю голосів, договір вкладається у письмовій формі строком на 1 рік, містить розділ ОП.

Трудовий договір – це угода між роботодавцем та працівником по якій працівник зобов'язаний виконувати роботу зазначеною цією угодою, дотримуватись трудової дисципліни, а роботодавець сплачувати заробітну плату та інші умови.

Він буває безстроковий, строковий та на виконання разової роботи.

Гарантії прав працівників на ОП. Пільги та компенсації заважкі та шкідливі умови праці.

На всіх підприємствах, установах, організаціях, створюють безпечні і нешкідливі умови праці. На роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці пов'язаних із забрудненням або здійснюваних у несприятливих температурних умовах. Працівником видається безкоштовно за встановленими нормами спец. одягу, взуття, індивідуальні засоби захисту, спец. харчування і так далі. Працівники, що працюють в холодну пору року на відкритому повітрі мають спец. перерви для обігріву, відпочинку, що входять в робочий час, власник зобов'язаний за свої кошти організують проведення періодичних мед. оглядів. При роз'їзному характері роботи працівникові вплачують грошову компенсацію на умовах передбачених колективних договором. Протягом дії трудового договору працівникам власник повинен своєчасно сповістити про зміни в умовах роботи в розмірах компенсації. За важкістю та енерговитрати робота поділяється на:

1. Легка робота – робота яка виконується сидячи, стоячи, або пов'язана з ходьбою але не потребує напруження або перенесення вантажу.
- 2а. Середньої важкості – роботи, що виконується сидячи, стоячи, при ходьбі але не пов'язані з перенесення вантажу.
- 2б. Середньої важкості - роботи, що виконується сидячи, стоячи, при ходьбі але переносяться вантажі до 10 кг.
3. Важка робота – систематичне напруження, перенесення вантажу > 10 кг.

Нормативно правові Акти Охорони Праці (НПАОП).

НПА – це офіційний документ компетентного органу державної влади, який встановлюють загальнообов'язкові правила (норми). Законом України (Про Охорону Праці), визначено, що НПАОП – це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші.

У реєстрі НПАОП кожному нормативному акту присвоїла відповідне позначення (код) для можливості машинного обліку, ефективною зберігання складається з абrevіатури НПАОП і трьох груп цифр:

НПАОП XX.X-X.XX-XX (далі повна назва) Перша група цифр (XX.X) вказує вид економічної діяльності на якій поширюється цей документ.

Друга група цифр (X.XX) – порядковий номер нормативного акту в межах даного виду в порядку реєстрації та вид нормативного акту.

Останні цифри – це рік затвердження нормативного акту.

Складання інструкції з ОП та кожної безпеки. Інструкція з ОП розробляється службою ОП підприємства та затверджується керівником підприємства. Вона призначена для ознайомлення працівників з безпечними методами праці, з поведінкою працівника в різних ситуаціях і так далі. Розробляється на основі типових інструкцій розроблених для даної галузі.

Інструкція з ОП складається з 5 розділів:

1. Загальні вимоги – в цьому розділі вказують вік працівника, його кваліфікацію, які інструктажі, навчання він повинен пройти до початку роботи, який спецодяг індивід засоби захисту повинен отримати до початку роботи.
2. Вимоги ОП перед початком роботи. Підготовка інструментів, механізмів до роботи, спец. одягу, індивідуальних засобів захисту.
3. Вимоги охорони праці під час виконання роботи, прописують правила техніки безпеки.
4. Вимоги з ОП в аварійних ситуаціях, прописні дії працівників при виникненні небезпеки аварій.
5. Вимога ОП по закінченню роботи.

В деяких випадках в інструкції можуть бути додаткові вимоги.

Фонди ОП та створення. Фінансування ОП. Фінансування ОП здійснюється власником, а при державній формі власності за рахунок бюджету. У встановленому кабінетом міністрів порядку з метою доведення умов і безпеки праці до нормативних вимог створюються фонди ОП.

Вони поділяються:

1. Державні
2. Галузеві
3. Регіональні
4. Фонди ОП підприємства

Кошти 1-го, 2-го, 3-го формують за рахунок:

1. Коштів передбачених в державному та місцевих бюджетах окремим рядком.
2. Коштів від застосування штрафів санкцій за порушення нормативних актів ОП.
3. Відрахування коштів госпрозрахункових підприємств.
4. Добровільні внески окремих підприємств, громадянських організацій.

Кошти підприємства формують за рахунок:

1. Частини прибутку від підприємницької діяльності розмір якого встановлюється колективним договором.

2. Відрахування коштів підприємства.
3. Добровільні внески.

Від загальної суми коштів підприємство 60% залишає собі, 30% перераховує галузі, а 10% до регіонального фонду.

Галузевий фонд 50% перераховує в державний фонд.

Закріплення головного

Чи засвоїли Ви основні поняття?

1. Назвіть основні законодавчі документи з охорони праці.
2. Що представляє собою нормативно-правовий акт охорони праці (НПАОП)?
3. Що представляє собою реєстр НПАОП?
4. Що таке трудовий договір?
5. Яка різниця між колективним та трудовим договором?
6. Яка відповідальність накладається на працівників за порушення охорони праці?
7. Що включається в інструкцію з охорони праці?

Перелік термінів для заучування:

Колективний договір, трудовий договір.

Література:

Гандзюк М.П. Основи охорони праці. –К.: Каравелла. 2004. – 407 с. (с.23-42)